

КОМУНІКАТИВНІ ЗНАХІДКИ В КОНТЕКСТІ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Стаття досліджує питання комунікативних позицій в контексті юридичного перекладу.

Ключові слова: *правнича термінологія, іноземномовний переклад, комунікація, текст, креативний підхід.*

Переклад – як текст. Сучасна лінгвістика розглядає текст перш за все як інструмент спілкування. Перекладний текст повинен бути повноцінною заміною вихідного тексту перш за все у комунікативному плані – в плані свого словесного чи емоційного впливу.

Студенти залюбки перекладають серію текстів під рубрикою "верховенство закону". Для прикладу, текст "Нобелівський номінал не уникне страти" викликає, зазвичай, піднесення темпу діалогічного мовлення студентів, розвиток їх уяви і включення іноземномовного пасивного глосарію. Суть вище названого тексту не залишає байдужим жодного студента незалежно від рівня володіння іноземно мовною лексикою:

Апеляційний суд Сан Франциско відмовився замінити смертний вирок Стенлі Уільямсу, відомому "вихователю" злочинців всього світу. Він став таким праведним після того, як у 1981 році сколотив лос-анжелевську молодіжну вуличну банду "Крибз". Потрапивши до в'язниці, Уільямс почав писати дитячі книжки, розвернув активну діяльність з перевиховання ув'язнених та розробив міжнародну програму захисту підлітків від бандитизму і наркотиків [Антонюк 2005, 44]. За ці зусилля його прихильники п'ять разів висували кандидатуру Уільямса на Нобелівську премію світу. Останній раз така пропозиція надійшла у 2001 році з боку депутатів парламенту Швейцарії. Заслуги Стенлі залишилися непоміченими апеляційним судом. Жюрі присяжних визначило, що за свої злочини Стенлі Уільямс заслуговує смертної кари. Він мав можливість звернутись з апеляцією до Верховного суду США.

У процесі навчання і життєдіяльності у студента, перекладача, дослідника з'являється потреба у своїй професійній реалізації, інакше кажучи, у передачі іноземною мовою певної наукової інформації, результатів дослідницьких пошуків, викладенні своїх ідей, поглядів, позиції шляхом наукової публікації. Звідси іноземномовне наукове повідомлення має на меті насамперед комунікацію, тобто передачу виробленого досвіду, знань, а вже потім вплив на реципієнта. Зрозуміло, автор попередньо в деталях обмірковує процес наукового спілкування, який складається з таких етапів: визначення завдання комунікації; вибір способу і засобів спілкування; безпосередній процес спілкування; прогнозування зворотного зв'язку – реакції читача. З приводу останнього зазначимо, що автор не в змозі безпосередньо сприймати і розуміти реакцію свого співрозмовника і коригувати при потребі власні дії, він здатний лише уявити, передбачити його висновки з прочитаного. Тому для досягнення взаєморозуміння комунікатор повинен відшукати адекватні засоби для передачі певної інформації, а також врахувати запити і рівень знань читачів [Карабан 2004, 546].

Онтологію перетворенню у текст суб'єктивних мотивів автора, що впливають з його відношенням з реальною дійсністю, А. Р. Лурія зобразив таким чином: задум, думка, внутрішнє і зовнішнє мовлення. Мотив зумовлює виникнення задуму, який далі трансформується у внутрішнє мовлення (з певним змістом, але згорнуте і графічне аморфне), а потім у зовнішнє мовлення (текст) з властивою йому граматичною структурою.

Комунікатор має спрямувати свої зусилля на те, щоб зацікавити читача у сприйнятті нової інформації і разом з тим переконати його у надійності пропонованих ним наукових відомостей. Остання обставина і зумовлює специфіку наукового стилю передачі інформації. Оскільки завданням наукової прози є доведення відповідних положень, гіпотез, їх аргументацій, точний і системний виклад питань, з метою опису і інтерпретації явищ природи й суспільного життя, то науковий стиль характеризується специфічними властивостями організації письмового повідомлення: точністю і об'єктивністю, повнотою і однозначністю, послідовністю викладу матеріалу і прагненням наукової мови до адекватної передачі думки. Дослідники вказують і на таку

специфічну рису наукового тексту, як тенденція до "відокремлення", що виявляється у використанні певних семантичних моделей речень і різних знакових систем. Всі ці моменти має враховувати перекладач при тлумаченні наукової публікації.

Науковий текст, на відміну від, наприклад, поезії, не має властивої їй сили інтонації, ліричного натиску, коли почуття виявляються багатшими від слів і думок.

Наукова література має показати щось наперед визначене, яке не терпить багатозначності, а тому обмежене певною логікою у викладі, правилами використання вербальних і невербальних знаків. Проте і вона, особливо її популярне відгалуження, не позбавлена емоційності, експресивності, яких надає своєму творінню, можливо несвідомо, автор з метою впливу на читача, встановлення з ним емоційного контакту.

Читач вступає у наукове спілкування, діалог з перекладачем дослідником і водночас з автором тексту з метою одержання певної інформації. Безперечно, щоб у електричній мережі виник струм, потрібна різниця потенціалів: на одному кінці – мінус, на іншому – плюс. Отже, читач має потребувати нової інформації для поповнення своїх знань і тоді, звичайно, з'явиться необхідність у передачі певних відомостей і досягненні взаєморозуміння між відправником і одержувачем інформації.

Окремої уваги заслуговує передача іноземною мовою правничої наукової інформації. Саме переклад сприяє виникненню та розповсюдженню еквівалентів лексичних одиниць, які або одночасно запозичуються кількома мовами з єдиного джерела, або проходять кілька проміжних етапів послідовних запозичення у межах того чи іншого ланцюга мов. Отже, переклад теж відіграє далеко не останню роль у розвитку мов. Бо це не лише намагання передати певну інформацію засобами іншої мови, але й випробування можливостей мови перекладу, її здатності передавати думку, висловлену іншою мовою. І якщо у мові перекладу бракує необхідних лексичних одиниць, саме перекладачі першими намагаються створити відповідний лексичний еквівалент у мові перекладу, коли вони натрапляють на лакуни.

Особливо часто такі ситуації виникають при юридичному та технічному перекладі. Бувають випадки, коли той чи інший те-

рмін, який дуже широко вживається в одній мові, ще не зареєстровано в іншій. Лакуна рано чи пізно заповниться, але завжди виникає питання, як саме вона повинна заповнитися. Зараз науково-технічна термінологія створюється, як правило, організовано, за участю термінологічних комісій та інших установ, на які покладено таке завдання. Проте окремі перекладачі теж істотно впливають на створення нових термінів. Нові терміни при перекладі можуть або просто запозичуватись, або передаватися засобами рідної мови. Але незалежно від способу перекладу незареєстрованих термінів, цей переклад здійснюється з метою одержання їхніх формальних еквівалентів. Причому, таким еквівалентом може бути навіть довільне словосполучення типу конкурентноспроможна продукція. Перекладачеві інколи доводиться самостійно створювати еквівалентні терміни рідною мовою, причому основна проблема, яку доводиться розв'язувати перекладачеві науково-технічної літератури, полягає саме у перекладі термінів, що веде до появи неологізмів, які становлять досить великий відсоток всієї лексики у перекладах. Справа в тому, що перекладачі змушені винаходити засоби передачі відсутнього терміна для подальшого його стандартизація та закріплення у відповідних термінологічних словниках. А виходячи з того, що будь-який словник претендує на істину в останній інстанції, перекладач має своїм завданням враховувати не лише досвід найбільш розвинених мов світу, але й місцеві умови та традиції, пов'язані зі словниковим складом мови. Важливу роль відіграє також фонетична та граматична будова мови. Отже, виникає інша проблема: якомога вдаліше поєднати національні традиції з позитивним світовим досвідом. Особливо це стосується мов, у яких національна термінологія перебуває на стадії формування, де саме переклади наукової правничої літератури з інших мов служать одним із основних шляхів поповнення фахових терміносистем та їх стандартизації [Коломієць, 2004].

Інколи саме перекладачі звертають увагу на те, що той чи інший термін рідної мови не відповідає основним вимогам термінотворення, бо якраз перекладачі, як ніхто інший, мають можливість порівнювати термінологічні еквіваленти мов оригіналу та мови перекладу. Під невідповідальністю того чи іншого

терміна може розумітися його надмірна громіздкість, нездатність утворювати деривати тощо. Часом перекладачі просто заступають невдалий термін його іншомовним еквівалентом. Це може відбуватися як узгодження, так і стихійно.

Для прикладу, майже інтернаціоналізмів стало англomовне слово "*dealer*" – торговець, дилер, посередник. Словосполучення англійською мовою "*dealer in foreign exchange*" – продавець іноземної валюти; "*dealer in stolen property*" можна передати українським еквівалентом "*торговець краденим*".

Різні моно лінгвістичні, двомовні та тлумачні словники юридичної лексики по – різному трактують ті, чи інші поняття і лише контекст та креативний підхід до перекладу тексту призводять до адекватності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Н.М., Краснолуцьки К.К. Міжнародні організації: навчальний посібник (англ. та укр. мовами) / Н.М. Антонюк, К.К. Краснолуцьки. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
2. Антонюк Н.М. Правничермiнологiя у змiстi викладання iноземних мов / Н.М. Антонюк // Вiсник Академiї адвокатури України. – 2005. – № 3(4).
3. Антонюк Н.М. Болонська система: iноземнi мови та переклад / Н.М. Антонюк // Вiсник Академiї адвокатури України. – 2007. – № 3(10).
4. *Правознавство: словник термiнiв* / за ред. В.Г. Гончаренка. – К: Юрисконсульт, КНТ. – 2007.
5. Д'яков А.С. та iн. Основи термiнотворення / А.С. Д'яков [та iн.]. – К.: Вид-во дiм "KM Academia", 2000. – 218 с.
6. Коломiєць Л.В. Концептуально-методологiчнi засади сучасного українського поетичного перекладу / Л.В. Коломiєць. – К: Видавничо-полiграфiчний центр "Київський унiверситет", 2004. – 522 с.
7. *Переклад англiйської наукової i технiчної лiтератури* / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 576 с.
8. Карабан В.І. Англiйсько-український юридичний словник / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга. 2004. – 1088 с.
9. Латышев Л.К., Проворотов В.И. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе / Л.К. Латышев, В.И. Проворотов. – М.: НВИ. ТеЗАУРУС, 2001. – 136 с.
10. Sonja Larsen and John Bourdeau. *Legal Research for Beginners*, New York 1997. – 294 с.
11. Rise B. Axelrod, Ch.B.Cooper, *Reading Critically, Writing Well*, st. Martine's Press, New York. 1998. – 546 с.
12. A.S. Hornby. *Oxford Student's Dictionary of Current English* / A.S. Hornby. – М., 1998. – 769 p.

13. *Rob Nolasco and Lois Arthur Conversation*. Oxford University Press. 1996. – 148.
14. *G.P. Ladousse. Role Play*. – Oxford, 1997. – 174 с. 15. *Curry D. More Dialogs for Everyday Use / D. Curry*. – Washington. D.C., 2004. – 136 с.

Стаття надійшла до редакції 18.10.12

Н. Антонюк, канд. пед. наук, доц.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

Коммуникативные находки в контексте юридического перевода

Статья исследует вопросы коммуникативных позиций в контексте юридического перевода.

Ключевые слова: юридическая терминология, иностранноязычный перевод, коммуникация, текст, креативный подход.

N. Antoniuk, PhD, associate prof.
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Communicative Finds in Law Translation

The article deals with the communicative samples in the context of legal translation.

Key words: legal terminology, foreign language translation, communication, text, creative approach.

УДК 81'255.4=133.1:82-1

А. Бондарєва, здобувач
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯПОНСЬКИХ ТАНКА ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ ЮДІТ ҐОТ'Є "ВІРШІ /НА КРИЛЬЦЯХ/ БАБКИ")

В статті досліджено особливості перекладу японських танка французькою мовою на прикладі збірки "Вірші /на крильцях/ бабки" французької письменниці та поетеси середини XIX ст. Юдіт-Луїзи Ґот'є. Особливу увагу приділено художньо-стилістичним засобам, характерним для французької та японської мов.

Ключові слова: переклад японських танка, Юдіт-Луїза Ґот'є, французька поезія, "Poèmes de la libellule".

Переклад – це складний і багатогранний вид людської діяльності. Хоча зазвичай говорять про переклад "з однієї мови на іншу", але насправді в процесі перекладу відбувається не просто